अथ भुक्तवती प्रीत्या राजानं मन्त्रिभिर्वृतं । सर्व्वभाष्यविदां मध्ये चोदयामास भिक्षुकी ।
सुलभा त्वस्य धर्म्मेषु मुक्तो नेति सशंसया । सत्त्वं सत्त्वेन योगज्ञा प्रविवेश महीपतेः ।
नेत्राभ्यां नेत्रयोरस्य रश्मीन् संयम्य रश्मिभिः । सा स्म सञ्चोदयिष्यन्ती योगबन्धैर्ब्बबन्ध ह ।
जनकोऽप्युत्थयन्राजा भावमस्या विशेषयन् । प्रतिजग्राह भावेन भावमस्या नृपोत्तम ।
तदेकस्मिन्नधिष्ठाने संवादः श्रूयतामयं । छत्रादिषु विमुक्तस्य मुक्तायाश्च त्रिदण्डके । ११८७०
॥ जनक उवाच ॥ भगवत्याः क्व चर्य्येयं कृत्वा क्व च गमिष्यसि । कस्य च त्वं कुतो वेति पप्रच्छैनां महीपतिः ।
श्रुते वयसि जातौ च सद्भावो नाधिगम्यते । एष्वर्थेषूत्तरं तस्मात् प्रवेद्यं मत्समागमे ।
छत्रादिषु विशेषेषु मुक्तं मां विद्धि तत्त्वतः । स त्वां संमन्तुमिच्छामि मानार्हा हि मतासि मे ।
यस्माच्चैतन्मया प्राप्तं ज्ञानं वैशेषिकं पुरा । यस्य नान्यः प्रवक्तास्ति मोक्षं तमपि मे शृणु ।
पराशरसगोत्रस्य वृद्धस्य सुमहात्मनः । भिक्षोः पञ्चशिखस्याहं शिष्यः परमसम्मतः । ११८७१
साङ्ख्यज्ञाने च योगे च महीपालविधौ तथा । त्रिविधे मोक्षधर्म्मेऽस्मिन् गताध्वा छिन्नसंशयः ।
स यथाशास्त्रदृष्टेन मार्गेणेह परिभ्रमन् । वार्षिकांश्चतुरो मासान् पुरा मयि सुखोषितः ।
तेनाहं साङ्ख्यमुख्येन सुदृष्टार्थेन तत्त्वतः । श्रावितस्त्रिविधं मोक्षं न च राज्यादिचालितः ।
सोऽहं तामखिलां वृत्तिं त्रिविधां मोक्षसंहितां । मुक्तरागश्चराम्येकः पदे परमके स्थितः ।
वैराग्यं पुनरेतस्य मोक्षस्य परमो विधिः । ज्ञानादेव च वैराग्यं जायते येन मुच्यते । ११८८०
ज्ञानेन कुरुते यत्नं यत्नेन प्राप्यते महत् । महद्भ्यः प्रमोक्षाय सा सिद्धिर्या वयोतिगा ।
सेयं परमिका बुद्धिः प्राप्ता निर्द्वन्द्वतां मया । इहैव गतमोहेन चरता मुक्तसङ्गिना ।
यथा क्षेत्रं मृदूभूतमङ्गिराश्चावितं यथा । जनयत्यङ्कुरं कर्म्म नृणां तद्वत् पुनर्भवं ।
यथा चोप्तापितं बीजं कपाले यत्र तत्र वा । प्राप्याप्यङ्कुरहेतुत्वमबीजत्वान्न जायते ।
तद्वद्भगवतानेन शिखाप्रोक्तेन भिक्षुणा । ज्ञानं छन्नमबीजं मे विषयेषु न जायते । ११८८१
नाभिरज्यति कस्मिंश्चिन्नानर्थे न परिग्रहे । नाभिरज्यति चैतेषु व्यर्थत्वाद्रागरोषयोः ।
यश्च मे दक्षिणं बाहुं चन्दनेन समुक्षयेत् । सव्यं वास्यापि यस्तक्षेत् समावेतावुभौ मम ।
सुखी सोऽहमवाप्तार्थः समलोष्टाश्मकाञ्चनः । मुक्तसङ्गः स्थितो राज्ये विशिष्टोऽन्यैस्त्रिदण्डिभिः ।
मोक्षे हि त्रिविधा निष्ठा दृष्टाऽन्यैर्म्मोक्षवित्तमैः । ज्ञानं लोकोत्तरं यच्च सर्व्वत्यागश्च कर्म्मणां ।
ज्ञाननिष्ठा वदन्त्येके मोक्षशास्त्रविदो जनाः । कर्म्मनिष्ठास्तथैवान्ये यतयः सूक्ष्मदर्शिनः । ११८८०
प्रहायोभयमप्येवं ज्ञानं कर्म्म च केवलं । तृतीयेयं समाख्याता निष्ठा तेन महात्मना ।
यमे च नियमे चैव कामे द्वेषे परिग्रहे । माने दम्भे तथा स्नेहे सदृशास्ते कुटुम्बिभिः ।
त्रिदण्डादिषु यद्यस्ति मोक्षो ज्ञानेन कस्यचित् । छत्रादिषु कथं न स्यात्तुल्यहेतौ परिग्रहे ।
येन येन हि यस्यार्थः कारणेनेह कर्म्मणि । तत्तदालम्बते सर्व्वं द्रव्यं स्वार्थपरिग्रहे ।
दोषदर्शी तु गार्हस्थ्ये यो व्रजत्याश्रमान्तरे । उत्सृजन् परिग्रहंश्च सोपि सङ्गान्न मुच्यते । ११८८५